

Handläggare
Sigita Jogminaite
Telefon: 08-50825194

Till
Socialnämnden
2023-09-26

Remiss av En översyn av vissa frågor om offentliga biträden (Ds 2023:14)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2023/819

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Genom beslut den 8 juli 2022 (Ju2022/02435) gav Regeringskansliet kammarrättsrådet i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att ta ställning till vissa frågor om offentliga biträden i syfte att stärka rättssäkerheten i migrationsprocessen. Genom beslut om tilläggsuppdrag den 7 mars 2023 utvidgades uppdraget till att även omfatta vissa frågor om tolkar och nämndemän.

Utredaren skulle bland annat

- ta ställning till om behörighetskraven för offentliga biträden i migrationsprocessen bör skärpas
- ta ställning till om Migrationsverket bör ha möjlighet att generellt hindra olämpliga ombud och biträden från att medverka i ärenden hos myndigheten
- ta ställning till om det genom skärpta regler om substitution eller på något annat sätt är möjligt att begränsa antalet uppdrag som ett offentligt biträde kan åta sig samtidigt
- ta ställning till behovet av ett utökat informationsutbyte mellan Migrationsverket, Polismyndigheten och migrationsdomstolarna av uppgifter med betydelse för kontroll av offentliga biträdens lämplighet
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Socialförvaltningen ställer sig bakom de ändringar och förslag som föreslås i promemorian.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till socialnämnden för besvarande senast 2023-09-27. Övrig remissinstans är stadsledningskontoret.

Ärendet

Utvisning är ett allvarligt ingrepp i den enskildes frihet och självbestämmanderätt. Det är därför viktigt att rättssäkerheten är väl tillgodosedd när en person riskerar att utvisas. En viktig princip i svensk migrationsrätt är att ingen ska kunna avlägsnas ur landet utan att ha erbjudits bistånd av ett offentligt biträde. Utländska medborgare som riskerar avvisning eller utvisning från Sverige eller som tas i förvar har i regel rätt till ett offentligt biträde.

I migrationsprocessen är det framför allt Migrationsverket som förordnar offentliga biträden. Även Polismyndigheten förordnar biträden och i begränsad utsträckning även migrationsdomstolarna. Syftet med ett offentligt biträde är att säkerställa att den enskilde ges en reell möjlighet att ta tillvara sina intressen.

Migrationskommittén har lyft att det över tid och från olika håll har förts fram att vissa av de offentliga biträdena i främst asylärenden inte har den kompetens som krävs och är inte lämpliga för sina uppdrag. Det har också förts fram att den problematik som Migrationsverket upplever om hur lämpligheten hos biträdena ska kunna säkerställas måste tas på allvar. Kommittén föreslog därför att det skulle tillsättas en utredning som ser över hanteringen av offentliga biträden inom det förvaltningsrättsliga systemet, med särskilt fokus på offentliga biträden i asylärenden.

Det offentliga biträdets uppdrag

Det offentliga biträdets roll och uppdrag i migrationsprocessen är inte reglerad i lag. Inte heller har biträdets uppgifter preciserats genom praxis eller på annat sätt.

Avsaknaden av specifika regler om ett biträdes uppdrag innebär att de allmänna reglerna i lagen om offentligt biträde och rättshjälpslagen gäller. I 27 § rättshjälpslagen anges att biträdets uppgift är att tillvarata huvudmannens rätt och i 4 § lagen om offentligt biträde anges att staten ersätter kostnader för biträdet samt för utredning som är skäligen påkallad för att ta till vara huvudmannens rätt, om utredningen inte kan erhållas genom den domstol eller myndighet som handlägger målet eller ärendet.

I uppdraget att ta tillvara den enskildes intressen och rätt ingår att det offentliga biträdet ska hjälpa den sökande med att i alla instanser klargöra yrkanden och grunder samt de omständigheter som ligger till grund för den aktuella ansökan. Det åligger även det offentliga biträdet att närvara vid muntliga utredningar och

förhandlingar för att hjälpa klienten att föra sin talan på ett adekvat och rättssäkert vis och bevaka att utredningar och förhandlingar sker på ett korrekt sätt.

Eftersom det offentliga biträdets klienter i migrationsärenden sällan kan förväntas ha några större kunskaper om processen blir en särskilt viktig del i biträdets rådgivande arbete. Biträdet kan även vara behjälplig med rådgivning kring vilket eventuellt bevismaterial som kan vara relevant i det specifika ärendet. Det offentliga biträdet bör även hjälpa den enskilde att förbereda sig inför de frågor som den ansvariga myndigheten kan komma att ställa till honom eller henne samt ställa kompletterande frågor till den enskilde vid eventuella oklarheter under processens gång. Uppdraget som offentligt biträde upphör i och med att processen och handläggningen avslutas.

Förslag och överväganden

Promemorians förslag innebär att behörighetskraven för offentliga biträden bör skärpas och förtydligas, att det ska krävas att den person som utses till offentligt biträde är advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå. Om så inte är fallet ska personen i vart fall ha avlagt de kunskapsprov som krävs för behörighet till domaranställning, det vill säga ha en juristexamen eller motsvarande äldre examen.

Om ett ombud eller biträde bedöms vara olämplig för sitt uppdrag får Migrationsverket eller Polismyndigheten besluta att han eller hon inte längre får medverka i ärendet. Migrationsverket eller Polismyndigheten får också förklara honom eller henne obehörig att vara ombud eller biträde vid myndigheten antingen för viss tid eller tills vidare. Ett sådant beslut av Polismyndigheten får dock endast gälla ärenden enligt utlänningslagen. Ett beslut att förklara någon obehörig att vara ombud eller biträde ska kunna överklagas.

Det föreslås även att ett offentligt biträde inte utan tillstånd ska få sätta någon annan i sitt ställe samt att Migrationsverket och Polismyndigheten har ett behov av att registrera avvikelser och särskild kompetens om offentliga biträden. Några särskilda regler om sekretess ses inte behöva införas när Migrationsverket och Polismyndigheten ska behandla personuppgifter om det behövs för bedömning av personers lämplighet för ett uppdrag som offentligt biträde.

Vid muntlig handläggning respektive översättning i ärenden där den enskilde har rätt till ett offentligt biträde ska Migrationsverket och Polismyndigheten, om det är möjligt, anlita en tolk eller översättare som är auktoriserad. I annat fall ska en annan lämplig person anlitas.

Enligt promemorian är nuvarande reglering av nämndemännens lämplighet ändamålsenlig och väl avvägd. Det finns inte något behov av ytterligare åtgärder för att säkerställa nämndemännens lämplighet och kompetens för uppdraget.

Förslagen beräknas leda till endast marginella initiala kostnader för Migrationsverket, Polismyndigheten och migrationsdomstolarna. Dessa kostnader kan hanteras inom ramen för respektive myndighets och domstols befintliga anslag.

Förslaget om att Migrationsverket och Polismyndigheterna ska kunna förklara ett ombud eller biträde obehörigt för viss tid eller tills vidare förväntas också endast komma i fråga i ett mindre antal ärenden per år.

Förslaget om att Migrationsverket och Polismyndigheten ska få registrera avvikelser och uppgifter om särskilda kompetenser för offentliga biträden förväntas inte leda till några ökade kostnader för myndigheterna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 20 september 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 21 september 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen ställer sig bakom de ändringar som föreslås i promemorian. Socialförvaltningen delar uppfattningen att de föreslagna ändringarna innebär förbättringar för de enskilda i migrationsförfarandet. Socialförvaltningen ser positivt på de förslagen och ändringar som föreslås samt delar uppfattningen om att detta är viktigt för rättssäkerheten att offentliga biträdens arbete håller hög kvalitet, speciellt i migrationsprocessen där behovet av ett kvalificerat juridiskt biträde är påtagligt, eftersom asylsökande ofta befinner sig i en utsatt situation.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden beslutar att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i socialförvaltningens tjänsteutlåtande.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Remiss av *En översyn av vissa frågor om offentliga biträden* (Ds 2023:14), KS 2023/819

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-09-14
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-09-13